

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง : สิทธิคนพิการกับใบอนุญาตขับรถ

จัดทำโดย นายปิยะพันธ์ จัมปาสุต
รหัส ๖๐๐๐๒๕

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สิทธิคนพิการกับใบอนุญาตขับรถ

นายปิยะพันธ์ จัมปาสุต^๑

บทคัดย่อ

บทคัดย่อ

ความพิการ เป็นเรื่องหนึ่งของสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในส่วนของความเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยคนพิการอาจไม่ได้รับความเสมอภาคในเรื่องต่างๆ ของการดำรงชีวิต เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างของสังคม การได้รับสิทธิบางประการ ซึ่งประเทศไทยได้คำนึงถึงการรับรองและคุ้มครองสิทธิคนพิการอย่างต่อเนื่อง และกรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้เข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการให้สิทธิคนพิการในการได้รับใบอนุญาตขับรถ เพื่อให้คนพิการบางลักษณะสามารถขอรับใบอนุญาตขับรถได้ อันเป็นการช่วยให้คนพิการเหล่านั้นสามารถใช้การคมนาคมทางรถได้ด้วยการขับรถเอง เท่าเทียมกับคนปกติ

คำสำคัญ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม สิทธิคนพิการ สิทธิมนุษยชน ใบอนุญาตขับรถ

---

^๑ กรรมการกฤษฎีกา ผู้เข้าอบรมหลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๕

บทนำ

“สิทธิมนุษยชน” ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรอง หรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งในเรื่องของความพิการ เป็นเรื่องหนึ่งของสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในส่วนของความเสมอภาคเท่าเทียมกัน นั้น คนพิการอาจไม่ได้รับความเสมอภาคในเรื่องต่างๆ ของการดำรงชีวิต เช่น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมบางอย่างของสังคม การได้รับสิทธิบางประการ การประกอบอาชีพบางอาชีพ เห็นได้ว่า ความพิการเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตของคนพิการในสังคม อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็คำนึงถึงอุปสรรคของความพิการ โดยได้มีการตรากฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ เช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และการคุ้มครองสิทธิคนพิการเริ่มปรากฏเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ชัดเจนตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ประเทศไทยยังได้มี “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย”^๒ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ เป็นสิ่งที่แสดงถึงการรับรองและคุ้มครองสิทธิของคนพิการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ(Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) โดยมีเนื้อหาสาระในเรื่องของการส่งเสริม คุ้มครองและประกันให้คนพิการทั้งปวง ได้มีโอกาสสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงได้อย่างเต็มที่และอย่างเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การทำงาน การรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการ

จากการที่ประเทศไทยได้คำนึงถึงการรับรองและคุ้มครองสิทธิคนพิการอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับสภาพคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยขอให้กระทรวงคมนาคมจัดตั้งอำนาจความสะดวกสำหรับคนพิการ และคณะทำงานพิจารณาแก้ไขปัญหาลี้ภัยอำนาจความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งแต่งตั้งโดยกระทรวงคมนาคมได้ประชุมแล้วมีมติให้กรมการขนส่งทางบกออกระเบียบเพื่อกำหนดแนวทางให้เจ้าหน้าที่ถือปฏิบัติในการออกใบอนุญาตขับรถให้แก่คนพิการโดยให้มีข้อกำหนดการใช้รถ

^๒ “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย”, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กันยายน ๒๕๕๒ .หน้า ๑๗๖-๑๘๐

ระบุไว้ในใบอนุญาตขับรถและการแสดงเครื่องหมายคนพิการไว้ที่ตัวรถ จึงเป็นที่มาของการที่กรมการขนส่งทางบก กระทรวงคมนาคม ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐได้เข้ามาดำเนินการเกี่ยวกับการให้สิทธิคนพิการในการได้รับใบอนุญาตขับรถ โดยมีรายละเอียดดังจะได้อีกกล่าวต่อไป

สิทธิมนุษยชน

ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ ได้บัญญัติความหมายของสิทธิมนุษยชนว่า “สิทธิมนุษยชน” หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งในเรื่องของความพิการนี้ ประเทศไทยก็ได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับคนพิการไว้ก่อนแล้ว เช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งมีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่คนพิการเป็นทรัพยากรส่วนหนึ่งของประเทศ แต่เนื่องจากสภาพของความพิการเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิต ในการประกอบอาชีพ และในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม และโดยที่สมควรสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสในด้านต่างๆ สามารถดำรงชีวิต ประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ สังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไป ในกรณีนี้สมควรให้คนพิการได้รับการคุ้มครอง การสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ ทางการศึกษา ทางสังคม และการฝึกอาชีพ ตลอดจนแก้ไขปัญหาและขจัดอุปสรรคต่างๆ ทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่คนพิการ รวมทั้งให้สังคมมีส่วนร่วมในการเกื้อกูลและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีเหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สาระสำคัญและรายละเอียดเกี่ยวกับการสงเคราะห์และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการไม่เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน สมควรกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ และได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ โดยมีเหตุผลว่า โดยที่พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ยังขาดมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนพิการเพื่อแก้ไขปัญหาในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ตลอดจนสวัสดิการและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ จึงเป็นการสมควรกำหนดให้สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติมีฐานะเป็น

กรม และกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับสิทธิประโยชน์และการอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น รวมทั้งกำหนดให้องค์กรด้านคนพิการหรือองค์กรอื่นใดที่ให้บริการแก่คนพิการมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการมากขึ้น ตลอดจนกำหนดให้มีศูนย์บริการคนพิการเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการบริการ และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับการตามกฎหมายให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ การคุ้มครองสิทธิคนพิการเริ่มปรากฏเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ชัดเจนตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ (มาตรา ๕๕) เป็นต้นมา

สำหรับสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ นั้น ก็มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ซึ่งในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการนี้ได้กำหนดสาระสำคัญไว้ ดังนี้

- ความมุ่งประสงค์ของอนุสัญญา ในข้อ ๑^๓ ว่าอนุสัญญานี้มีความมุ่งประสงค์เพื่อส่งเสริมคุ้มครองและประกันให้คนพิการทั้งปวง ได้อุปโภคสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด และให้ความหมายของคนพิการว่า คนพิการหมายถึงความรวมถึง บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา หรือทางประสาทสัมผัสในระยะยาว ซึ่งเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับอุปสรรคนานัปการ จะกีดขวางการมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิผลบนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น

- ความเท่าเทียมกันและการไม่เลือกปฏิบัติ ในข้อ ๕^๔ ว่า

๑. รัฐภาคียอมรับว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกันเบื้องต้นและภายใต้กฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองและสิทธิประโยชน์ที่เท่าเทียมกันตามกฎหมายโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใดๆ

๒. ให้รัฐภาคีห้ามการเลือกปฏิบัติทั้งปวงเพราะเหตุแห่งความพิการ และประกันให้คนพิการได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียม และมีประสิทธิผลจากการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุทั้งปวง

๓. เพื่อเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันและจัดการเลือกปฏิบัติ ให้รัฐภาคีดำเนินขั้นตอนที่เหมาะสมทั้งปวงเพื่อประกันว่าจะจัดให้มีการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล

๔. มาตรการเฉพาะซึ่งจำเป็นในการเร่งหรือเพื่อให้บรรลุถึงความเท่าเทียมกันในทางปฏิบัติแก่คนพิการต้องไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติภายใต้เงื่อนไขของอนุสัญญานี้

^๓ หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) ,สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ,พิมพ์ครั้งที่ ๑ หน้า ๓๒

^๔ เพิ่งอ้าง หน้า ๔๔-๔๖

- ความสามารถในการเข้าถึง ในข้อ ๙ ซึ่งมีความตอนหนึ่ง^๕ ว่า ๑. เพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตอยู่ได้โดยอิสระและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกด้านของการดำเนินชีวิต รัฐภาคีจะดำเนินการที่เหมาะสมที่จะให้คนพิการสามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง สารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเทคโนโลยี ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร และสิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการอื่นที่เปิดหรือจัดให้แก่สาธารณะทั้งในเมืองและในชนบท ทั้งนี้บนพื้นฐานที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น มาตรการเหล่านี้ ซึ่งรวมถึงการบ่งชี้และการขจัดอุปสรรคและข้อกีดกันต่อความสามารถในการเข้าถึง (เอ) อาคาร ถนน การขนส่ง และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานที่ ..ฯลฯ

ประเทศไทยกับสิทธิของคนพิการ

ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการฉบับข้างต้นเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑ โดยมีเนื้อหาสาระในเรื่องของการส่งเสริม ค้ำครองและประกันให้คนพิการทั้งปวง ได้อุปโภคสิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงได้อย่างเต็มที่และอย่างเท่าเทียมกัน และส่งเสริมการเคารพในศักดิ์ศรีที่มีมาแต่กำเนิด การจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการทุกรูปแบบ การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสารและบริการสาธารณะ การยอมรับความเท่าเทียมกันของคนพิการในทางกฎหมาย ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การทำงาน การรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป ซึ่งถือว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคนพิการ^๖ ซึ่งผลของการให้สัตยาบัน^๗ คือ รัฐต้องปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาทุกประการตั้งแต่วันที่มีการให้สัตยาบัน หรือหลังการส่งมอบสัตยาบันสารตามระยะเวลาที่สนธิสัญญากำหนด ไม่ใช่ย้อนหลังไปถึงวันที่มีการลงนาม และหากกฎหมายภายในของรัฐไม่เปิดช่องให้ปฏิบัติตามสนธิสัญญาได้ รัฐต้องดำเนินการออกกฎหมายอนุวัติการหรือแก้กฎหมายภายในของตนให้สอดคล้องกับสนธิสัญญา

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ประเทศไทยจะให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ประเทศไทยก็ได้ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิของคนพิการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการตรากฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ และมีบทบัญญัติรัฐธรรมนูญรับรองค้ำครองสิทธิของคนพิการอย่างชัดเจนตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้มี “ปฏิญญาว่า

^๕ เพิ่งอ้าง หน้า ๕๒

^๖ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD) ,สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ , กันยายน ๒๕๕๒ .หน้า ๓

^๗ อ้างแล้วเชิงอรรถที่ ๒ หน้า ๑๑

ด้วยสิทธิคนพิการไทย”^๘ ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ เป็นสิ่งที่แสดงถึงการรับรองและคุ้มครองสิทธิของคนพิการอย่างต่อเนื่อง ปฏิญญานี้ฉบับดังกล่าวได้ในข้อ ๑. ได้รับรองว่า คนพิการมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ มีสิทธิ และเสรีภาพแห่งบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครองในฐานะพลเมืองไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีสิทธิต่างๆ ตามที่ระบุไว้ภายใต้ปฏิญญานี้ โดยไม่มีข้อยกเว้นใดๆ และโดยปราศจากการแบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา การเมือง ภาษา ถิ่นกำเนิด เพศ อายุ หรือสถานะอื่นใด และข้อ ๑๐ ของปฏิญญานี้ได้กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป ซึ่งน่าจะเป็นเหตุหนึ่งที่หน่วยงานภาครัฐ คือ กรมการขนส่งทางบกได้คำนึงถึงการออกใบอนุญาตขับรถให้แก่คนพิการ

สิทธิคนพิการกับใบอนุญาตขับรถ

กรมการขนส่งทางบกได้ออกระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๑ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๔๑ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๔๒ โดยมีความเป็นมาของระเบียบนี้ปรากฏอยู่ในความตอนต้นของระเบียบว่า “เนื่องด้วยสภาพคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยขอให้กระทรวงคมนาคมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และคณะทำงานพิจารณาแก้ไขปัญหาล้างอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งแต่งตั้งโดยกระทรวงคมนาคม ในการประชุมครั้งที่ ๑/๑๒๔๑ เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๔๑ พิจารณาแล้วมีมติให้กรมการขนส่งทางบกออกระเบียบเพื่อกำหนดแนวทางให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติในการออกใบอนุญาตขับรถให้แก่คนพิการโดยให้มีข้อจำกัดการใช้รถระบุไว้ในใบอนุญาตขับรถและการแสดงเครื่องหมายคนพิการไว้ที่ตัวรถ ฉะนั้น เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถสำหรับคนพิการตามมติของคณะทำงานดังกล่าวเป็นไปด้วยความเหมาะสม และถูกต้องตามหลักวิชาการแพทย์ โดยคำแนะนำและความเห็นของคณะกรรมการแพทยสภาในการประชุมครั้งที่ ๘/๒๕๔๐ เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๔๐ อาศัยอำนาจตามความในข้อ ๑๐ แห่งกฎกระทรวง ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๑) ออกตามความในพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ กรมการขนส่งทางบกจึงออกระเบียบไว้...”

ระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๕ ได้กำหนดลักษณะของคนพิการที่จะสามารถได้รับการพิจารณาออกใบอนุญาตหรือต่ออายุใบอนุญาตขับรถตามระเบียบนี้ไว้ ๓ ลักษณะ คือ คนหูหนวก หรือหูตึง คนตาพิการหรือตาบอดหนึ่งข้าง และคนพิการที่แขน ขา หรือลำตัว ซึ่งในการที่กรมการ

^๘ “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย”, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กันยายน ๒๕๕๒ .หน้า ๑๗๖-๑๘๐

ขนส่งทางบกจะออกใบอนุญาตหรือต่อใบอนุญาตขับรถให้แก่คนพิการข้างต้นนี้ได้ ก็จะต้องมีการตรวจและทดสอบความรู้ความสามารถในการขับรถตามวิธีการที่กำหนดไว้ตามระเบียบนี้ ส่วนชนิดของใบอนุญาตที่คนพิการจะได้รับนั้น นายทะเบียน^๙ จะเป็นผู้พิจารณาออกใบอนุญาตขับรถหรือต่ออายุใบอนุญาตขับรถ ชนิดชั่วคราว ชนิดหนึ่งปี หรือชนิดตลอดชีพ ทั้งนี้ คนพิการทุกลักษณะซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถจะต้องติดเครื่องหมายสัญลักษณ์สำหรับคนพิการที่ตัวรถที่ขับด้วย และในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถ ได้ดัดแปลงรถที่ใช้ให้มีความเหมาะสมกับสภาพร่างกายของตนเอง รถนั้นต้องเป็นรถที่จดทะเบียนและผ่านการการตรวจสภาพจากนายทะเบียนตามกฎหมายแล้วจึงอนุญาตให้ยื่นคำขอได้ และให้มีข้อจำกัดการใช้ใบอนุญาต คือ ต้องขับเฉพาะรถคันที่ดัดแปลงนั้น ซึ่งเป็นไปตามข้อ ๙ ของระเบียบดังกล่าว

ต่อมาได้มีระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ การอบรมและทดสอบผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ลงวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๔๗ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๗ เป็นต้นไป โดยให้ยกเลิกระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๑

ระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ การอบรมและทดสอบผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ยังคงกำหนดลักษณะของคนพิการที่สามารถขอรับใบอนุญาตขับรถหรือขอต่อใบอนุญาตขับรถตามระเบียบนี้ได้ ไว้ ๓ ลักษณะเช่นกัน คือ ๑) คนหูหนวกหรือหูตึง ๒) คนตาพิการหรือตาบอดหนึ่งข้าง และ ๓) คนพิการที่แขน ขา หรือลำตัว ตามที่กำหนดไว้ในภาคผนวกท้ายระเบียบนี้ (โดยระเบียบนี้ได้กำหนดรายละเอียดของความพิการของคนพิการที่แขน ขา หรือลำตัวไว้ด้วย) ทั้งนี้ ไม่รวมถึงคนพิการทางสมองหรือบุคคลที่แพทย์วินิจฉัยว่ามีสภาพพิการจนไม่สามารถขับรถได้ ซึ่งในการที่กรมการขนส่งทางบกจะออกใบอนุญาตหรือต่อใบอนุญาตขับรถให้แก่คนพิการข้างต้นนี้ได้ ก็จะต้องมีการตรวจและทดสอบความรู้ความสามารถในการขับรถตามวิธีการที่กำหนดไว้ตามระเบียบนี้ทำนองเดียวกับที่ระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๑ กำหนดไว้ นอกจากนี้ ระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่าด้วยการดำเนินการเกี่ยวกับใบอนุญาตขับรถ การอบรมและทดสอบผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์สำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีการเปลี่ยนแปลงชนิดของใบอนุญาตที่ออกให้แก่คนพิการตามระเบียบนี้ จากระเบียบฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ให้ออกหรือต่อใบอนุญาตขับรถโดยมีทั้งชนิดชั่วคราว ชนิดหนึ่งปี และชนิดตลอดชีพ เป็น (๑) ใบอนุญาตขับรถยนต์และรถจักรยานยนต์ชนิด

^๙ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๓ “นายทะเบียน” หมายความว่า ข้าราชการซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมแต่งตั้งให้เป็นนายทะเบียน

ชั่วคราว และ (๒) ใบอนุญาตขับรถยนต์และรถจักรยานยนต์ชนิดส่วนบุคคล โดยเป็นการกำหนดให้ชัดเจนว่าหมายถึงการออกหรือต่อใบอนุญาตรถเพียง ๒ ประเภท คือรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เพราะหากกำหนดเพียงใบอนุญาตขับรถ คำว่า “รถ” ตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔ จะมีความหมายถึง รถยนต์ รถจักรยานยนต์ รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ และรถอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ คนพิการทุกลักษณะซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถจะต้องติดเครื่องหมายตราสัญลักษณ์สำหรับคนพิการที่ตัวรถที่ขับด้วย และในกรณีที่ผู้ขอรับใบอนุญาตขับรถได้ดัดแปลงรถที่ใช้ให้มีความเหมาะสมกับสภาพร่างกายของตนเองรถนั้นต้องเป็นรถที่จดทะเบียนและผ่านการการตรวจสภาพจากนายทะเบียนตามกฎหมายแล้วจึงอนุญาตให้ยื่นคำขอได้ และให้มีข้อจำกัดการใช้ใบอนุญาต คือ ต้องขับเฉพาะรถคันที่ดัดแปลงนั้น ซึ่งเป็นไปตามข้อ ๑๙ ของระเบียบดังกล่าว โดยยังคงหลักการตามระเบียบฉบับ พ.ศ. ๒๕๔๑ ดังเดิม

การที่กรมการขนส่งทางบกได้ออกระเบียบเกี่ยวกับการการออกหรือต่อใบอนุญาตขับรถให้แก่คนพิการ เป็นการที่หน่วยงานของรัฐได้ให้ความสำคัญแก่สิทธิของคนพิการให้มีสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่นในการได้รับการออกหรือต่อใบอนุญาตขับรถ โดยที่ในขณะที่เดียวกันกรมการขนส่งทางบกก็ได้คำนึงถึงความปลอดภัยทั้งของคนพิการที่ได้รับใบอนุญาตและบุคคลอื่นที่ต้องมีความเกี่ยวข้องกับการที่คนพิการผู้ซึ่งได้รับใบอนุญาตขับรถ เช่น ผู้ขับขี่ยานพาหนะอื่นบนท้องถนน และคนเดินบนทางเท้า ด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการต่างๆ เพื่อทดสอบความรู้ความสามารถในการขับรถและความรู้ในข้อบังคับการเดินรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์และกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก ตลอดจนจนการทดสอบสมรรถภาพของร่างกายโดยแบ่งตามลักษณะของความพิการ ๓ ลักษณะ คือ คนหูหนวกหรือหูตึง คนตาพิการหรือตาบอดหนึ่งข้าง และคนพิการที่แขน ขา หรือลำตัว รวมทั้งมีการกำหนดข้อจำกัดของการใช้ใบอนุญาตไว้ดังข้างต้น ซึ่งเป็นการนำหลักของความได้สัดส่วนมาพิจารณาถึงความจำเป็น ความเหมาะสม และความได้สัดส่วน ของการกำหนดลักษณะความพิการและหลักเกณฑ์การให้สิทธิคนพิการที่มีความพิการบางลักษณะให้สามารถขอรับใบอนุญาตขับรถบางประเภทได้ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องในการขับขี่ยานพาหนะบนท้องถนนตลอดจนคนเดินบนทางเท้าด้วย ซึ่งทำให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ ในขณะเดียวกันบุคคลอื่นที่อาจต้องมีความเกี่ยวข้องกับการขับรถของคนพิการ ก็สามารถมั่นใจในความปลอดภัยในการขับขี่ยานพาหนะบนท้องถนนตลอดจนการเดินบนทางเท้า อันส่งผลให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสภาพของสังคมปัจจุบันได้อย่างเสมอภาคและสังคมมีความปกติสุข อันเป็นการแสดงถึงการที่กรมการขนส่งทางบกซึ่งหน่วยงานภาครัฐได้ปฏิบัติต่อคนพิการโดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนในเรื่องของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองทั้งตามรัฐธรรมนูญตามกฎหมาย และสนธิสัญญาเกี่ยวกับเรื่องของคนพิการที่ประเทศไทยมี

พันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งเป็นสิ่งที่หน่วยงานของรัฐทุกแห่งพึงคำนึงถึงและปฏิบัติต่อเนื่องตลอดไป

บทสรุป

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับสิทธิของคนพิการซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสิทธิมนุษยชน โดยได้มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองคนพิการ เช่น พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งต่อมาได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ขึ้นมาใช้บังคับแทนพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น และกำหนดบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และความคุ้มครองคนพิการเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ รวมทั้งให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ตลอดจนให้รัฐต้องสงเคราะห์คนพิการให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ และการคุ้มครองสิทธิคนพิการเริ่มปรากฏเป็นบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ชัดเจนตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นต้นมา ต่อจากนั้น ประเทศไทยได้มี “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย”^{๑๐} ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๑ เป็นสิ่งที่แสดงถึงการรับรองและคุ้มครองสิทธิของคนพิการอย่างต่อเนื่อง และในส่วนของสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตามที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของคนพิการ นั้น ก็มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑ และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๕๑ เป็นต้นมา จากการที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญสิทธิของคนพิการอย่างต่อเนื่อง ทั้งโดยการออกกฎหมายรับรองสิทธิของคนพิการ การเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาเกี่ยวกับคนพิการ ซึ่งเป็นการคุ้มครองโดยกฎหมายทั้งกฎหมายภายในและอนุสัญญาซึ่งเป็นความตกลงระหว่างประเทศ ประเทศไทยโดยกรมการขนส่งทางบกซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ยังได้ให้การคุ้มครองสิทธิคนพิการในเรื่องของการออกใบอนุญาตขับรถให้คนพิการบางลักษณะที่มีความสามารถในการขับรถได้ โดยได้นำหลักของความได้สัดส่วนมาพิจารณาในการกำหนดลักษณะความพิการและหลักเกณฑ์ต่างๆ ในการพิจารณาให้สิทธิคนพิการที่มีความพิการบางลักษณะให้สามารถขอรับใบอนุญาตขับรถบางประเภทได้ โดยในการพิจารณากำหนดลักษณะความพิการและหลักเกณฑ์ดังกล่าว ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของบุคคลอื่นที่มีความเกี่ยวข้องในการขับขี่ยานพาหนะบนท้องถนนตลอดจนคนเดินบนทางเท้าด้วย ซึ่งทำให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์

^{๑๐} “ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย”, อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กันยายน ๒๕๕๒ .หน้า ๑๗๖-๑๘๐

และความคุ้มครองเพื่อมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุสภาพทางกายหรือสุขภาพ ในขณะเดียวกันบุคคลอื่นที่อาจต้องมีความเกี่ยวข้องกับการขับรถของคนพิการ ก็สามารถมั่นใจในความปลอดภัยในการขับขี่ยานพาหนะบนท้องถนนตลอดจนการเดินทางเท้า อันส่งผลให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตร่วมกับบุคคลอื่นในสภาพของสังคมปัจจุบันได้อย่างเสมอภาค และส่งผลต่อความเป็นสังคมที่ปกติสุขต่อไป

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หลักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชน และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities - CRPD) ,สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ,พิมพ์ครั้งที่ ๑

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD),สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กันยายน ๒๕๕๒

ปฎิญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย

กฎหมาย

พระราชบัญญัติรณนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒